

PRITARTA
Joniškio rajono savivaldybės
administracijos direktoriaus
2022 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. A-480

JONIŠKIO R. KRIUKŲ PAGRINDINĖ MOKYKLA IKIMOKYKLINIO UGDYMO GRUPĖ

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

„VAIKYSTĖS TAKELIU KELIAUKIME KARTU!“

KRIUKAI
2022 M.

TURINYS

<u>I. BENDROSIOS NUOSTATOS</u>	1
<u>1.1. INFORMACIJA APIE ĮSTAIGĄ</u>	1
<u>1.2. VAIKŲ POREIKIAI</u>	2
<u>1.3. POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ</u>	2
<u>1.4. ĮTRAUKUSIS UGDYMAS</u>	3
<u>1.5. PEDAGOGŲ PASIRENGIMAS</u>	3
<u>1.6. TĖVŲ POREIKIAI</u>	3
<u>1.7. BENDRADARBIAVIMAS SU SOCIALINIAIS PARTNERIAIS</u>	4
<u>II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI</u>	4
<u>III. UGDYMO(SI) ORGANIZAVIMO FORMOS, METODAI IR PRINCIPAI</u>	5
<u>3.1.UGDYMO(SI) ORGANIZAVIMO FORMOS</u>	5
<u>3.2. UGDYMO(SI) METODAI</u>	5
<u>3.3. PRINCIPAI</u>	5
<u>IV. PASIEKIMŲ SRITYS,VAIKO PASIEKIMAI IR VEIKSENOS</u>	6
<u>V. UGDYMO(SI) PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS</u>	31
<u>VI. LITERATŪRA</u>	33

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Ikimokyklinė ugdymo programa nustato ikimokyklinio ugdymo tikslą, uždavinius, jos įgyvendinimo prielaidas ir būdus, ugdymo gaires, ugdytinus vaikų pasiekimus ir pažangos vertinimo gaires.

Programa skirta 2–6 metų vaikų pedagogams, tėvams (globėjams, rūpintojams).

Šia programa siekiame:

- sudaryti sąlygas augti fiziškai ir psichiškai išsivysčiusiai asmenybei, turinčiai teigiamą savivertę, norinčiai ir gebančiai reikšti save;
- tenkinti kiekvieno vaiko poreikį žaisti, judėti, kurti, pažinti, eksperimentuoti.

Garantuoti vaikui galimybę rinktis veiklą pagal interesus ir poreikius, garantuoti interesų ir poreikių plėtojimą bei nuoseklų vaiko gebėjimų ugdymą(si).

Programa atnaujinta, vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2014 m.) bei Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis (2015 m.). Programa yra orientyras, leidžiantis pedagogui kryptingai organizuoti ugdomąją veiklą, kurti kokybiško ugdymo(si) sąlygas, individualizuoti ugdymo(si) turinį. Sudarant programą atsižvelgta į tėvų (globėjų, rūpintojų) lūkesčius, įstaigos regiono savitumus. Programa grindžiama visapusiško ugdymo(si) idėjomis ir apima visas ugdymo(si) sritis.

1.1. INFORMACIJA APIE ĮSTAIGĄ

1. Švietimo tiekėjo pavadinimas – Joniškio r. Kriukų pagrindinė mokykla, viešas juridinis asmuo, turinis savo antspaudą.
2. Steigėjas – Joniškio rajono savivaldybė.
3. Mokyklos grupė – bendrojo ugdymo mokykla.
4. Mokyklos tipas – pagrindinė mokykla.
5. Įstaigos adresas – S. Dariaus ir S. Girėno g. 2, Kriukai, LT-84443, Joniškio r.
6. Vykdomos švietimo programos – ikimokyklinio ugdymo, priešmokyklinio ugdymo, pradinio ugdymo, pagrindinio ugdymo.
7. Ikimokyklinio ugdymo grupės darbo laikas: 7.00–17.30 val.

MOKYKLOS MISIJA: Kriukų pagrindinė mokykla atvira kaitai ir atsakinga bendruomenė teikianti ikimokyklinį, priešmokyklinį, pradinį ir pagrindinį ugdymą, orientuotą į gerėjančius mokymosi rezultatus ir individualių gebėjimų pažangą.

MOKYKLOS VIZIJA:

MOKYKLA – atvira nuolatinei kaitai ir besimokanti organizacija.

MOKINYS – doras, sąžiningas, kūrybingas žmogus.

MOKYTOJAS – profesionalus patarėjas.

TĖVAI – aktyvūs ugdymo proceso dalyviai.

IKIMOKYKLINIO UGDYMO SIEKIS:

Sveika, saugi, laisva, pasitikinti savimi, kūrybinga, gebanti bendrauti ir bendradarbiauti, turinti stiprią motyvaciją asmenybė.

IKIMOKYKLINIO UGDYMO GRUPĖS VIZIJA:

Tenkinti vaikų poreikius bei tėvų (globėjų, rūpintojų) lūkesčius, kurti palankias sąlygas vaiko vystymuisi, kūrybai ir saviraiškai.

PRIORITETAI:

- Komunikavimo kompetencija
- Socialinė kompetencija
- Sveikatos saugojimo kompetencija
- Pažinimo kompetencija

1.2. VAIKŲ POREIKIAI

Programa orientuota į vaiko poreikių tenkinimą. Vaiko poreikis turėti geras socialines, edukacines vystymosi sąlygas yra vienas pagrindinių ir su vaiko amžiumi nesikeičiančių interesų. Atsižvelgiant į individualius, specialiuosius poreikius, siekiame tenkinti pagrindinius vaiko poreikius: saugumo, aktyvumo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos.

- **Poreikis jaustis saugiai.** Vaikas gali jaustis saugus, pradžioje būdamas suaugusiųjų globoje, palaipsniui ir pats mokosi saugoti save.
- **Poreikis judėti.** Vaikas nuolat juda, bėgioja, sportuoja, laipioja judėjimui, aktyviai veiklai skirtose zonose, sporto salėje, lauko aikštelėse.
- **Poreikis žaisti.** Kiekvienas vaikas turi galimybę žaisti su jam patinkančiais žaislais, pasirinkti žaidimo vietą, draugus. Žaisdamas jis išreiškia savo socialinę patirtį, bendrauja.
- **Poreikis bendrauti.** Vaikas nori būti gerbiamas, kitų pripažintas, kaip turintis savitų gabumų, vertingų savybių, išlikti savitu, skirtingu nuo kitų.
- **Poreikis patenkinti savo smalsumą.** Tenkindamas savo smalsumą, vaikas kaupia žinias, tikslina turimus daiktų vaizdinius, veikia aplinkoje su įvairiais daiktais, kartu plečia savo žodyną. Vaikas nori viską paliesti, pajausi todėl, kad jo saviti mokymosi metodai.
- **Poreikis būti savarankiškam.** Vaikas nori pats savarankiškai valgyti, rengtis, pasirinkti veiklą, priemones, žaislus.
- **Poreikis produktyviai ir kūrybingai veiklai.** Šiuolaikinėje žinių ir technologijų visuomenėje augantis vaikas domisi, nori žaisti kompiuterinius ir kt. žaidimus. Vaikas beveik visada nori ką nors veikti: piešti, lipdyti, konstruoti. Tam, kad vaikas nuolat galėtų įgyvendinti savo sumanymus, jam sudaromos palankios sąlygos tai atlikti, sukuriant lanksčią ir mobilią ugdymosi aplinką.

1.3. POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ

Požiūris į vaiką ir jo ugdymąsi programoje apibrėžtas ieškant įžvalgų klasikinėje ir šiuolaikinėje filosofijoje, kuri apibrėžia kaip suvokti ir integruoti vertingą, pozityvų ugdymą. Įstaigos pedagogai vadovaujasi šiuolaikine ugdymo filosofija: vaiko ugdymas – jo prigimtinių poreikių tenkinimas ir kompetencijų plėtotė per kūrybišką vaiko ir pedagogo sąveiką, sėkmingai modeliuojant ir veiksmingai įgyvendinant vaikų ugdymo turinį.

Ikimokyklinėje ugdymo grupėje įgyvendinamos humanistinės filosofijos idėjos. Humanistinė filosofija kviečia ugdymą orientuoti į vaiką, padėti jam išreikšti save ir tapti geru žmogumi. Vaikai pažįsta save ir supantį pasaulį: atranda santykius su savimi, kitais žmonėmis, gamta, etniniu paveldu, visuomene. Humanistinės filosofijos atstovai siūlo sudaryti tokias sąlygas, kad ugdamasis nebūtų bijoma klysti. Ugdytojas nėra tik informacijos skleidėjas, bet turėdamas daugiau žinių ir didesnę patirtį, padeda ugdytiniams ugdytis patiems.

Šiandieninėje sampratoje ikimokyklinis ugdymas tai ne siauras dalykinis vaiko mokymas, o visų jo fizinių ir psichinių galių plėtotė bei puoselėjimas, pozityvios socialinės ir emocinės patirties įgijimas, pažinimo motyvacijos žadinimas, kūrybiškumo skatinimas. Lietuvos Respublikos švietimo bei ikimokyklinio ugdymo įstaigų veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose pabrėžiama, kad ikimokyklinis ugdymas turi puoselėti visas vaiko galias (intelektines, emocines, fizines), lemiančias asmenybės brandą ir socializacijos sėkmę, skatinti vaiko savarankiškumą, iniciatyvą, kūrybiškumą, atskleisti ir ugdyti įvairius gebėjimus, puoselėti individualybę, užtikrinti ikimokyklinio ugdymo tęstinumą.

1.4. ĮTRAUKUSIS UGDYMAS

Įstaigoje plėtojamas įtraukusis ugdymas. Individualias ugdymosi problemas padeda spręsti Vaiko gerovės komisija.

Užtikrinamos lygios galimybės ugdytis vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių:

- Vaikų ugdymo turinys formuojamas, pritaikant programos turinį ir atsižvelgiant į kiekvieno vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius, pedagoginės psichologinės tarnybos rekomendacijas ir tėvų lūkesčius.
- Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymas grindžiamas vaiko gebėjimų, poreikių ir interesų pažinimu, parenkant ir taikant individualius ugdymo metodus ir formas.

1.5. PEDAGOGŲ PASIRENGIMAS

Įstaigos pedagogai yra kvalifikuoti, kūrybiški, pastoviai keliantys kvalifikaciją, gebantys sėkmingai organizuoti ugdymo procesą ir visapusiškai ugdyti. Siekdami profesinės kompetencijos augimo ir ugdymo proceso veiksmingumo užtikrinimo kaupia gerą patirtį bei dalinasi ja kasdieninėje veikloje.

Ikimokyklinio ugdymo grupėje gali dirbti ikimokyklinio ugdymo mokytoja, turinti aukštąjį universitetinį pradinio ugdymo pedagogikos ir ikimokyklinio ugdymo išsilavinimą.

Ugdytiniams, pagal poreikį, gali būti teikiama logopedo, specialiojo pedagogo, psichologo ir socialinio pedagogo pagalba.

Vaikams higienos ir sveikos gyvensenos įgūdžius ugdo ir atlieka prevencinį darbą visuomenės sveikatos priežiūros specialistė.

Grupėje yra vykdomos neformaliojo vaikų švietimo programos: muzikos, šokių, meno, sporto ir kalbų.

Vaiko gerovės komisija atlieka vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių pirminį įvertinimą.

1.6. TĖVŲ POREIKIAI

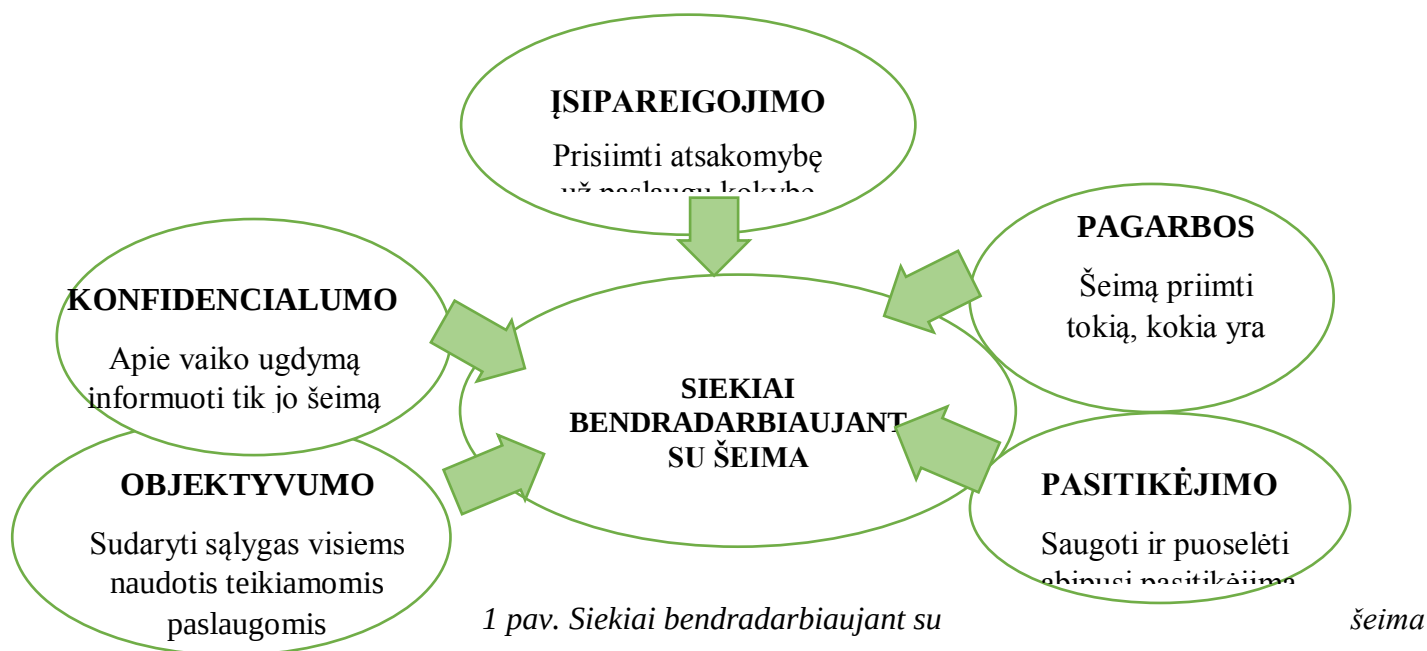
Didelis dėmesys skiriamas ugdytinių šeimos pažinimui, tėvų (globėjų, rūpintojų) lūkesčių ir poreikių tenkinimui. Tėvai (globėjai, rūpintojai) pageidauja, kad įstaigoje būtų stiprinama vaiko socialinė, komunikavimo, pažinimo, sveikatos saugojimo kompetencija.

Į šiuos pageidavimus atsižvelgiame planuodami veiklą su vaikais, parinkdami medžiagą, sritis, kurias nagrinėsime ir ugdymo metodus.

Atsižvelgiant į ugdytinių tėvų (globėjų, rūpintojų) pageidavimus ir vaikų poreikius, įstaigoje veikia papildomos ugdymo paslaugos:

- Sporto būrelis
- Keramikos-dailės būrelis
- Šokių-dainavimo
- Anglų kalbos

Tėvai (globėjai, rūpintojai) skatinami dalyvauti vaikų ugdymo(si) procese. Remiantis nuostata, kad tėvai (globėjai, rūpintojai) yra visaverčiai ugdymo proceso dalyviai, kad šeima yra pirmasis vaiko mokytojas bei šeimos dalyvavimas yra svarbiausia sąlyga stiprinant ir plečiant vaikų ugdymą grupėje, bendradarbiaujant su šeima siekiame:

1.7. BENDRADARBIAVIMAS SU SOCIALINIAIS PARTNERIAIS

Kriukų pagrindinės mokyklos ikimokyklinio ugdymo grupė palaiko ryšius su šiais socialiniais partneriais: Joniškio rajono savivaldybės administracija, Kriukų, Satkūnų ir Saugėlaukio seniūnijomis, Joniškio rajono Jono Avyžiaus viešosios bibliotekos Kriukų filialu, Joniškio rajono švietimo centru, Joniškio Vaiko teisių apsaugos skyriumi, Joniškio r. policijos komisariatu, Joniškio priešgaisrine gelbėjimo tarnyba.

II SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsningumais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su bendraamžiais ir suaugusiais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Ikimokyklinio ugdymo uždaviniai:

- Plėtos individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažins ir išreikš save.
- Pozityviai bendraus ir bendradarbiaus su bendraamžiais ir suaugusiais, mokysis spręsti kasdienes problemas, atsižvelgs į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.
- Aktyviai dalyvaus ir kūrybiškai išreikš save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime.
- Mokysis pažinti ir veikti: žais, kels klausimus, tyrinės, rinksis veiklos būdus ir priemones, samprotaus apie tai, ko išmoko, numatys tolesnės veiklos žingsnius.

III SKYRIUS

UGDYMO(SI) ORGANIZAVIMO FORMOS, METODAI IR PRINCIPAI

3.1. UGDYMO(SI) ORGANIZAVIMO FORMOS

Dieninė. Ikimokyklinis ugdymas.

Ugdymo procesas organizuojamas grupėje. Grupės darbo laikas: 7.00–17.30 val.

Grupėje organizuojamas vaikų maitinimas ir poilsis. Vaikai maitinami tris kartus.

Už vaikų išlaikymą tėvai (globėjai, rūpintojai) moka Joniškio rajono savivaldybės tarybos nustatytą mokestį. Ugdymo procesas gali būti organizuojamas mokinių atostogų metu, atsiradus poreikiui.

3.2. UGDYMO(SI) METODAI

Veikloje vyrauja šie metodai:

Žaidybinis – skatina vaikų teigiamas emocijas, padeda formuoti socialiniams įgūdžiams, natūraliu būdu sukoncentruoti dėmesį į ugdomąją veiklą.

Vaizdinis – nukreiptas į vaizdinių formavimą apie vaikus supančio pasaulio objektus ir reiškinius.

Praktinis – vaikams padeda pažinti ir suprasti juos supančią aplinką per veiklą.

Žodinis (pasakojimas, pokalbis) – suteikia galimybę perduoti informaciją.

Kūrybinis – sudaro sąlygas vaikams reikšti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų.

Eksperimentinis – tai ugdymas atrandant. Jis leidžia vaikams jaustis saugiai, padeda geriau suprasti ir kontroliuoti kintančias aplinkybes, tenkina lankstumo besikeičiančiame pasaulyje reikšmes.

IT taikymas – kompiuteriniai žaidimai, fotografavimas, vaizdo medžiagos stebėjimas ir analizavimas.

Stebėjimo – stebi gyvūnus, paukščius, augalus, medžius, gamtos reiškinius.

Išvykos, pasivaikščiavimai – stebi gyvūnus, paukščius, augalus natūralioje gamtoje.

Darbas gamtoje ir grupėje – sodina, daigina, laisto. Suvokia augalų ir gyvūnų metų ritmą, augimui ir gyvenimui būtinas sąlygas.

3.3. PRINCIPAI

Programa įgyvendinama, vadovaujantis šiais ugdymo principais:

Visuminio integralaus ugdymo. Ikimokykliniame amžiuje sudaromos sąlygos skleisti visoms vaiko prigimtiniams galioms: fizinėms, psichinėms ir dvasinėms, neteikiant pirmenybės kuriai nors vienai iš jų. Ugdymo turinys yra vientisas ir neskaidomas, vienodai integruojamos visos ugdymo sritys.

Individualizavimo. Remiamasi samprata, kad visi vaikai yra skirtingi: skiriasi pažinimo bei mokymosi tempas ir būdai, poreikiai, gebėjimai, galimybės, patirtis, asmeninės savybės. Kiekvienas vaikas auga ir tobulėja savo tempu ir ritmu. Žinant ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos ypatumus, įvertinus kiekvieno vaiko poreikius ir išgales, numatomi realūs vaiko ugdymo(si) tikslai, pritaikomas ugdymo turinys. Nuolat stebint vaiko daromą pažangą, numatoma tolesnė ugdymo(si) perspektyva.

Demokratiškumo. Vaikui suteikiama pasirinkimo laisvė. Vaikas turi galimybę rinktis veiklą pagal savo poreikius, interesus, galimybes, nuotaiką. Susitarimai ir kartu su vaikais kuriamos taisyklės, jų laikymasis ugdo atsakomybės jausmą. Skatinamas aktyvus vaiko dalyvavimas įstaigos veikloje.

Tęstinumo. Siekiamas darnus vaiko perėjimas nuo ankstyvojo ugdymo šeimoje prie ikimokyklinio ugdymo grupėje. Nuolat siekiama palaikyti glaudų šeimos ir įstaigos pedagogų bendradarbiavimą.

Sąveikos. Lygiavertė vaiko ir suaugusiojo partnerystė, lygiavertė vaiko ir suaugusio sąveika, kai aktyvus vaikas ir ugdytojas, orientuojamasi į vaiką kaip į asmenybę. Šeimos ir darželio sąveika grindžiama tėvų (globėjų, rūpintojų) ir mokytojų iniciatyvų derinimu, partnerystės plėtojimu. Vaikams sudaroma galimybė kritiškai mąstyti, rinktis sau įdomią veiklą, elgtis savarankiškai, tačiau susitariama dėl kai kurių taisyklių.

Konfidencialumo. Informacija apie vaiko ugdymą(si): pasiekimus ir problemas teikiama tik asmeniškai šeimai.

IV SKYRIUS
PASIEKIMŲ SRITYS, VAIKO PASIEKIMAI IR VEIKSENOS
KASDIENINIO GYVENIMO ĮGŪDŽIŲ SRITIS

Vaiko amžius	Srities pasiekimai
2–3 metai	2-asis žingsnis • Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai. • Kartais parodo mimiką, ženklais arba pasako, kada nori į tualetą. • Suaugusiojo rengiamas vaikas „jam padeda“. • Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį. • Paprašytas padeda žaislą į vietą.
	3-asis žingsnis • Savarankiškai valgo ir geria. Pradedą naudotis stalo įrankiais. Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. • Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. • Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia, bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas. • Padeda į vietą vieną kitą daiktą.
4–6 metai	4-asis žingsnis • Valgo gana tvarkingai. Pasako, kodėl reikia plauti vaisius, uogas, daržoves. Padeda suaugusiajam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą. • Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu ir susitvarko juo pasinaudojęs. • Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. • Šiek tiek padedamas plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. • Priminus čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. • Gali sutvarkyti dalį žaislų, su kuriais žaidė. • Pasako, kad negalima imti degtukų, vaistų, aštrių ir kitų pavojingų daiktų.
	5-asis žingsnis • Valgo tvarkingai, dažniausiai taisyklingai naudojami stalo įrankiais. Domisi, koks maistas sveikas ir visavertis. Serviruoja ir tvarko stalą, vadovaujamas suaugusiojo. • Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Priminus plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. • Priminus tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. • Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus. • Priminus stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai.

	6-asis žingsnis • Valgo tvarkingai. Pasako, jog maistas reikalingas, kad augtume, būtume sveiki. Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika, vieną kitą, kurio vartojimą reikėtų riboti. Savarankiškai serviruoja ir tvarko stalą. • Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Suaugusiųjų padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal orą. Priminus ar savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. • Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių. Stebint suaugusiajam saugiai naudojasi veiklai skirtais aštriais įrankiais. Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, kur kreiptis iškilus pavojui, pasiklydus.
--	---

Vaikų veiksenos

- Žaidžia siužetinius žaidimus („Kavinėje“, „Gimtadienyje“, „Svečiuose“, „Aprenk lėlytę“ ir kt.).
- Žaidžia didaktinėmis priemonėmis (segiojimas, rišimas, varstymas).
- Dėlioja paveikslėlius „Kada kaip rengiamės?“.
- Dalyvauja probleminiuose pokalbiuose („Kodėl reikia plauti rankas?“, „Kaip elgtis gatvėje?“ ir kt.).
- Žiūri mokomuosius filmukus apie saugų elgesį.
- Dalyvauja saugaus eisimo savaitėse, susitikimuose su policijos pareigūnais ir šuniuku Amsiu.

FIZINIO AKTYVUMO SRITIS

Vaiko amžius	Srities pasiekimai
2–3 metai	2-asis žingsnis • Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, šoną ir atgal, eina stumdamas ar tempdamas daiktą, bėga tiesiomis kojomis, atsisėdęs ant riedančio žaislo stumiasi kojomis, pralenda per kliūtis keturpėsčia, padedamas lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu, spiria kamuolį išlaikydamas pusiausvyrą. • Pasuka riešą, apverčia plaštaką delnu žemyn, pasuka delną aukštyn, mosteli plaštaka, paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais, išmeta daiktus iš rankos atleisdamas pirštus, ploja rankomis. Ridena, meta, gauda kamuolį. 3-asis žingsnis • Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tikslingai skirtingu ritmu eina ten, kur nori, vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį. Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų. Atsispidamas abiem kojomis pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją, spiria kamuolį. • Geriau derina akies-rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius, tiksliau konstruoja, veria ant virvutės sagas, ridena, mēto, gauda kamuolį, įkerpa popieriaus kraštą.
4–6 metai	4-asis žingsnis • Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis. Eina ant pirštų galų, eina siaura (5 cm) linija, gimnastikos suoleliu, lipa laiptais aukštyn ir žemyn

	nesilaikydamas už turėklų, šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaugstinimo. Mina ir vairuoja triratuką. Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų, tiksliau atlieka judesius plaštaka ir pirštais (ima, atgnybia, suspaudžia dviem pirštais, kočioja tarp delnų) bei ranka (mojuoja, plasnoja). Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Judesius tiksliau atlieka kaire arba dešine ranka, koja.
	5-asis žingsnis - Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius, atlikdamas judesius rankomis, judėdamas vingiais. - Greitas, vikrus, bėgioja vingiais, greitėdamas ir lėtėdamas, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų. - Šokinėja abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn, ant vienos kojos, peršoka žemas kliūtis, pašoka siekdamas daikto. - Laipioja lauko įrengimais. - Spiria kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį. - Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. - Atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka (veria ant virvelės smulkius daiktus, sega sagas). - Meta kamuolį iš įvairių padėčių, tiksliau gauda, mušinėja.
	6-asis žingsnis - Eina ratu, poroje, prasilenkdamas, gyvatėle, atbulomis, šonu. Ištvermingas, bėga ilgesnius atstumus. Bėga pristatomu ar pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius, bėga suoleliu, įkalnėn, nuokalnėn. Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į tolį, į aukštį. - Važiuoja dviračiu. - Rankos ir pirštų judesius atlieka vikriau, greičiau, tiksliau, kruopščiau. Tiksliau valdo pieštuką bei žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. - Su kamuoliu atlieka sporto žaidimų elementus, žaidžia komandomis, derindami veiksmus.

Vaikų veiksenos

- Žaidžia judriuosius, siužetinius, pirštukų, komandinius žaidimus.
- Eina, bėga pakaitiniu, pristatomuoju žingsniu. Šoka į šoną, greitai bėgioja, greitai sustoja ir vėl pradeda bėgti, užlipa ant bet kokio paaugstinimo ir nušoka nuo jo.
- Laipioja kopetėlėmis, lipa laiptais.
- Mėto vienas kitam kamuolį ir gauda.
- Atsigula ant nugaros ir „mina dviratį“.
- Veria ant virvelės karoliukus, sagas.
- Išvarsto batų raištelius, atsisega ir užsisega sagas.

EMOCIJŲ SUVOKIMO IR RAIŠKOS SRITIS

Vaiko amžius	Srities pasiekimai
2–3 metai	2-asis žingsnis - Džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį reiškia skirtingu intensyvumu (nuo silpno nepatenkinto niurzgėjimo iki garsaus rėkimo). - Emocijos pastovesnės, tačiau dar būdinga greita nuotaikų kaita.

	• Atpažįsta kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas.
	3-asis žingsnis • Pradedą atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų raiškos būdus. • Pradedą vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus. • Pastebi kitų žmonių emocijų išraišką, atpažįsta aiškiausiai reiškiamas emocijas ir į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto, jei kitas nuliūdęs).
4–6 metai	4-asis žingsnis • Pradedą suprasti, kad skirtingose situacijose (per gimimo dieną, susipykus su draugu) jaučia skirtingas emocijas, kad jas išreiškia mimika, balsu, veiksmais, poza. Pavadina pagrindines emocijas. • Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus. Geriau supranta kitų emocijas ir jausmus, dažnai tinkamai į juos reaguoja (pvz., stengiasi paguosti, padėti). • Pradedą suprasti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis (jam linksma, o kitam tuo pat metu liūdna).
	5-asis žingsnis • Atpažįsta bei pavadina savo jausmus ir įvardija situacijas, kuriose jie kilo. • Vis geriau supranta ne tik kitų jausmus, bet ir situacijas, kuriose jie kyla (pakviečia žaisti nuliūdusį vaiką, kurio į žaidimą nepriėmė kiti). • Pradedą kalbėtis apie jausmus su kitais – pasako ar paklausia, kodėl pyksta, kodėl verkia.
	6-asis žingsnis • Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias situacijas bei priežastis. • Beveik neklysdamas iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato, kaip jaučiasi kitas, pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. • Pradedą kalbėtis apie tai, kas gali padėti pasijusti geriau, jei yra nusiminęs, piktas.

Vaikų veiksėnos

- Kuria „linksmuosius veidelius“. Apibūdina ir grupuoja veidelius pagal nuotaiką. Priskiria nuotaikas sau „Kaip aš šiandien jaučiuosi“.
- Kūno išraiška pavaizduoja jausmus (vaidyba).
- Klausosi kūrinėlių apie jausmus, nuotaikas, svarstydami, iš ko galima suprasti, kad kitam linksma, liūdna, pikta, skaudu.
- Senosios animacijos peržiūra ir joje vaizduojamų jausmų, veiksmų aptarimas.
- Klausosi vaikų balsų įrašų, iš kurių sprendžia, kokios jie nuotaikos: linksmi, liūdni, pikti, ramūs.
- Dalyvauja gerumo akcijose.

SAVIREGULIACIJOS IR SAVIKONTROLĖS SRITIS

Vaiko amžius	Srities pasiekimai
2–3 metai	2-asis žingsnis

	• Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas. Pats ieško nusiramimo: apsikabina minkštą žaislą, šaukia suaugusįjį, ropščiasi ant kelių. • Pradedą valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. 3-iasis žingsnis • Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos. • Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. Žaisdamas kalba su savimi, nes kalba padeda sutelkti dėmesį, kontroliuoti savo elgesį. Išbando įvairius konfliktų sprendimo ar savo interesų gynimo būdus (rėkia, neduoda žaislo, pasako suaugusiajam ir kt.). • Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų.
4–6 metai	4-asis žingsnis • Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino ir girdėdamas suaugusiojo komentarus. • Pradedą valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą priklausomai nuo situacijos (ramioje aplinkoje džiaugsmą reiškia santūriau). Paklaustas ramioje situacijoje pasako galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes. • Nuolat primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Žaisdamas stengiasi laikytis žaidimo taisyklių. 5-asis žingsnis • Nusiramina, atsipalaiduoja, klausydamasis ramios muzikos, pabuvęs vienas, kalbėdamasis su kitais. • Vis dažniau jausmus išreiškia mimika ir žodžiais, o ne veiksmais. Ramioje situacijoje sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus, numato jų taikymo pasekmes. • Retkarčiais primenamas laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Pats primena kitiems tinkamo elgesio taisyklės ir bando jų laikytis be suaugusiųjų priežiūros. 6-asis žingsnis • Pats taiko įvairesnius nusiramimo, atsipalaidavimo būdus (pastovi prie akvariumo su žuvytėmis, klauso pasakos naudodamasis ausinėmis ir kt.). • Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose, ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. • Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.

Vaikų veiksenos

- Kartu su mokytoja kuria grupės taisyklės.
- Klausosi kūrinėlių, žiūri filmukus, diskutuoja apie vaikų ir gyvūnų gerus ir blogus poelgius, samprotauja, kaip patys pasielgtų panašiose situacijose. Diskutuoja apie bendravimą, kilusius ginčus su draugais, kaip juos taikiai spręsti.

SAVIVOKOS IR SAVIGARBOS SRITIS

Vaiko amžius	Srities pasiekimai
2–3 metai	2-asis žingsnis - Turi savo kūno išorės vaizdinius – atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje, pavadina kelias kūno dalis. Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, išreiškia savo norus, pyksta, kai suaugusysis neleidžia to daryti. - Džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis judėti, atlikti veiksmus, kalbėti, tikisi juo besirūpinančio suaugusiojo pritarimo, palaikymo, pagyrimo.
	3-iasis žingsnis - Kalba pirmuoju asmeniu: „aš noriu“, „mano“. Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų turėjimu – pasako, ką daro, ką turi. Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių, pavadina 5–6 kūno dalis. - Didžiuojasi tuo, ką turi ir ką gali daryti, tikisi, kad juo besirūpinantys suaugusieji ir kiti vaikai jį mėgsta ir priima.
4–6 metai	4-asis žingsnis - Supranta, kad turi nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį. Pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo. Supranta, kad suaugęs žmogus negalėjo matyti to, ką jis matė, ką darė arba kas atsitiko, jeigu nebuvo kartu (tėvams pasakoja, ką veikė darželyje ir kt.). - Mano, kad yra geras, todėl kiti jį mėgsta, palankiai vertina.
	5-asis žingsnis - Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, apibūdina savo išvaizdą, teisingai pasako, kad suaugęs bus vyras (moteris), tėvelis (mamytė). - Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys, kalba apie šeimą, draugus. - Savęs vertinimas nepastovus, priklauso nuo tuo metu išsakyto suaugusiojo vertinimo, siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų.
	6-asis žingsnis - Vis geriau suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus, šeimą, bendruomenę, Tėvynę. Ima suvokti save, kaip galintį daryti įtaką kitam (pralinksinti, padėti ir kt.) ir atsakingai pasirinkti (ką veikti, kaip elgtis, aktyviai dalyvauti priimant su jo gyvenimu ir veikla susijusius sprendimus ar kt.). Juokiasi iš savo klaidų ar mažų nelaimių, jeigu jos nesukėlė rimtų pasekmių. - Save apibūdina, nusakydamas fizines ir elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei, gali pasakyti savo tautybę. - Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai. Stebi ir atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus (pasakytus žodžius, kvietimą žaisti kartu ir kt.).

Vaikų veiksenos

- Įsivertina savo elgesį naudodamas „Gerų poelgių kraitelę“. Klausosi lietuvių liaudies pasakų, kur aiškiai skiriamas gėris ir blogis.

- Daro „draugystės“ apyrankes, dovanoja savo padarytas dovanėles vyresniems draugams kartu minint draugo dieną.

SANTYKIŲ SU SUAUGUSIAISIAIS SRITIS

Vaiko amžius	Srities pasiekimai
2–3 metai	2-asis žingsnis • Sunkiai atsiskiria nuo tėvų (globėjų, rūpintojų). • Akivaizdžiai parodo prierašumą prie juo besirūpinančio suaugusiojo. Mėgsta žaisti kartu su juo, stebi ir mėgdžioja jo žodžius, veiksmus. Prieš ką nors darydamas pažiūri į suaugusiojo veidą, laukdamas pritarimo ar nepritrimo ženklų, atpažįsta suaugusiojo emocijas, jausmus. Dažniausiai vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, kreipiasi į jį pagalbos. • Bijo nepažįstamų žmonių, nežinomos aplinkos, neįprastų žaislų.
	3-iasis žingsnis • Lengviau nei antraisiais metais atsiskiria nuo tėvų (globėjų, rūpintojų). • Drąsiai veikia, rizikuoja, išbando ką nors nauja, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo. Ne visada priima suaugusiojo pagalbą, kartais užsispiria. • Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai mokytojas yra šalia jo arba matomas netoliese.
4–6 metai	4-asis žingsnis • Lengvai atsiskiria nuo tėvų (globėjų, rūpintojų). Grupėje jaučiasi saugus, rodo pasitikėjimą grupės mokytojais, supranta jų jausmus, bendradarbiauja su jais: guodžiasi, kalbasi, klausia, tariasi. Paklaustas suaugusiajam pasako savo nuomonę. Dažniausiai stengiasi laikytis suaugusiųjų nustatytos tvarkos, priima jų pagalbą, pasiūlymus bei vykdo individualiai pasakytus prašymus. Mėgsta ką nors daryti kartu su suaugusiuoju. • Kalbasi, ką nors veikia su nepažįstamais žmonėmis, kai mokytojas yra šalia jo arba matomas netoliese.
	5-asis žingsnis • Rodo, prašo, siūlo, aiškina, nurodinėja, įtraukdamas suaugusįjį į savo žaidimus, bendrą veiklą, pokalbius apie savijautą ir elgesį. Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus. Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, pasako, kaip pasielgė kitas ir laukia komentarų. Dažniausiai laikosi sutartų taisyklių, suaugusiojo prašymų, pasiūlymų, tačiau stipriai supykęs, išsigandęs, susijaudinęs gali priešintis suaugusiajam. • Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar įstaigos kieme.

	6-asis žingsnis - Nusiteikęs geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su suaugusiais. Tariausi, diskutuoja su jais dėl dienotvarkės ir elgesio taisyklių, teikia pasiūlymus, stengiasi laikytis susitarimų, nors kartais su suaugusiuoju bendrauja priešiška. - Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo nuomonę. - Paprašytas paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia nėra juo besirūpinančio suaugusiojo. Žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimei.
--	---

Vaikų veiksenos

- Dalyvauja susitikimuose su įvairių tarnybų, įstaigų, profesijų žmonėmis, lankosi, dalyvauja šventėse, spektakliuose, koncertuose.
- Susipažįsta su įstaigos darbuotojais – aplanko juos darbo vietose.
- Diskutuoja, kas yra pareiga. Aiškinasi, kokios yra jų pareigos tėvams (globėjams, rūpintojams), grupės draugams, mokytojoms. Pasakoja, apie šeimos narių pareigas.

SANTYKIŲ SU BENDRAAMŽIAIS SRITIS

Vaiko amžius	Srities pasiekimai
2–3 metai	2-asis žingsnis Mėgsta žaisti greta kitų vaikų, stebėti jų veiklą. Jiems šypsosi, mėgdžioja jų judesius, veiksmus, ką nors pasako. Gali duoti žaislą kitam, jį imti iš kito, tačiau supykęs gali atimti žaislą iš kito, jam suduoti.
	3-iasis žingsnis - Ieško bendraamžių draugijos. Žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku, trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą. - Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais, dažniau kalbasi su kitu vaiku, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu. Audringai reiškia teises į savo daiktus, žaislus, nori kito vaiko jam patinkančio žaislo. - Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui.
4–6 metai	4-asis žingsnis - Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus (kviečia žaisti, priima, prašosi priimamas į žaidimą). - Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus, stengiasi suprasti kita kalba kalbančio vaiko sumanymus. Tariausi dėl vaidmenų, siužeto, žaislų. Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eilės, dalijasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. - Gali turėti vieną ar kelis nenuolatinius žaidimų partnerius. Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko.
	5-asis žingsnis - Sėkmingai įsitraukia į vaikų grupę ir nuolat kartu žaidžia. - Geranoriškai veikia kartu su kitais, siūlydamas savo sumanymą ar priimdamas kitų sumanymą, fantazuodamas. Tiksliai atsineša žaislą iš namų

	bendram žaidimui su žaidimo draugu. Paprašius kitam vaikui, duoda pažaisiti savo žaislu arba žaidžia juo paeiliui. Noriai žaidžia su vaikais iš kitos kultūrinės ar socialinės aplinkos, natūraliai priima vaikų skirtumus. Gali padėti kitam vaikui. Pats randa nesutarimo, konflikto sprendimo būdą arba prašo suaugusiojo pagalbos. Gali turėti draugą arba kelis kurį laiką nesikeičiančius žaidimų partnerius.
	6-asis žingsnis - Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, palaikyti su jais gerus santykius, domisi skirtumais tarp vaikų ir juos toleruoja. - Taikiai diskutuoja, tariausi, derasi su kitais vaikais dėl žaidimų sumanymų ir veiklos. Dalijasi žaislais ir kovoja už kitų teisę žaisti paeiliui. Siekdamas rasti kompromisą, išitraukia į derybų procesą. Supranta, kad grupė vaikų, norėdama veikti sutartinai, turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl. Suvokia savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems. - Turi draugą arba kelis nuolatinis žaidimų partnerius. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku.

Vaikų veiksenos

- Žaidžia kolektyvinius žaidimus, draugystės žaidimus, pasisveikinant, apibūdinant, pasakant komplimentą.
- Piešia geriausio draugo portretą.
- Gamina atvirutes, dovanėles draugams, švenčia gimtadienius.

SAKYTINĖS KALBOS SRITIS

Vaiko amžius	Srities pasiekimai
	2-asis žingsnis
2–3 metai	KLAUSYMAS - Klausosi ir kalba, mimika, gestais reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą. - Supranta vaikų ir suaugusiųjų kalbą apie artimiausios aplinkos objektus, reiškinius, santykius, nesudėtingus trumpus tekstus: žaidimus, eilėraščius, pasakas, pasakojimus, su dienvakarėmis susijusius paaiškinimus, prašymus, paprastus klausimus. Supranta ir greitai mokosi paprastų naujų žodžių. Išklauso ir supranta du vienas po kito išsakomus prašymus, kvietimus.
	KALBĖJIMAS - Noriai dalyvauja pokalbiuose. Mėgdžiojimu, žodelių pakartojimais, veiksmais, mimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. - Dviejų–trijų žodžių sakiniiais kalba apie tai, ką mato ir girdi, kas atsitiko, ko nori. - Suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius.
	3-iasis žingsnis
	KLAUSYMAS Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinėlių, naujų žodžių.

	- Išklausyti, supranta ir reaguoja į kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus, siūlymus, patarimus. KALBĖJIMAS 3–4 žodžių sakiniams kalba ir klausinėja apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus. Pradedama mėgdžioti suaugusiųjų kalbėseną. Sako „ačiū“, „prašau“. - Kalba ir klausinėja apie tai, ką matė ir girdėjo, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius, net jei jų dabar ir nemato. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, kalba apie juos. Vienu ar keliais žodžiais atsako į elementarius klausimus. - Kalba kelių žodžių sakiniams, žodžius derina pagal giminę, skaičių, linksnį. - Kartu su suaugusiuoju deklamuoja eilėraštukus, užbaigia žinomas pasakas, eilėraščius.
4-asis žingsnis	
4–6 metai	KLAUSYMAS - Klausosi aplinkinių pokalbių; sekamų, pasakojamų, skaitomų, deklamuojamų kūrinių literatūrine kalba, tarmiškai. - Pradedama išklausti, suprasti ir reaguoti į tai, ką jam sako, aiškina suaugusysis ar vaikas. Stengiasi suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus.
	KALBĖJIMAS - Kalba pats sau, kalba kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia, kartais laikydamasis elementarių kalbinio etiketo normų. Kalba, pasakoja apie tai, ką jaučia ir jautė, veikia ir veikė. Žaidžia garsais ir žodžiais, kuria naujus žodžius. - Kalba, pasakoja apie tai, ką mato ir matė, girdi ir girdėjo, ką sužinojo, suprato, vartodamas elementarius terminus, girdėtus naujus žodžius. - Kalbėdamas vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius. Taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos žodžių garsų. Padedant atpažįsta žodyje kelis atskirus garsus. - Deklamuoja trumpus eilėraščius, atkartoja trumpas pasakas ar apsakymus, pridėdamas savo žodžių, pasakojimą palydėdamas gestais ir mimika.
	5-asis žingsnis
	KLAUSYMAS - Klausosi įvairaus turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių) apie aplinką, įvairius įvykius, reiškinius, klausosi gyvai, įrašų. - Supranta sudėtingesnio turinio tekstus. Supranta, kad į jį kreipiamasi ar kalbama ne gimtąja kalba.
	KALBĖJIMAS - Natūraliai kitiems kalba apie tai, ką žino, veikia, ko nori, tikisi, nesupratus paaiškina, pakartoja. Kalbėdamas žiūri į akis. - Kalba, pasakoja apie tai, kas buvo nutikę, įvykę, tai siedamas su žmonėmis, tautos gyvenimu, gamtos reiškiniais. Vartoja įvairią techniką, transporto priemones bei prietaisus įvardijančius žodžius. Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, televizijos laidas, žaistus kompiuterinius žaidimus. Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, pakartodamas jo kalbos vieną kitą žodį. - Laisvai kalba sudėtiniais sakiniams, žodžius į sakinius jungia laikydamasis perprastų kalbos taisyklių. Vartoja daugumą kalbos dalių (daiktavardžius, veiksmažodžius, būdvardžius, prieveiksmius, prielinksnius ir kt.). Išgirsta

	pirmą ir paskutinį garsą jo paties, tėvų, draugų vardažodžiuose, trumpuose žodžiuose. - Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, kuria įvairias istorijas, eilėraštkus, inscenizuoja. - Deklamuoja skaitomų pasakų eiliuotus intarpus.
	6-asis žingsnis KLAUSYMAS - Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų, įvairių stilių tekstų, mįslių, erzinimų, pajuokavimų bendrine kalba ir tarime. - Supranta knygelės, pasakojimo, pokalbio turinį, įvykių eigą. Supranta pajuokavimus, dviprasmybes, frazeologizmus, perkeltinę žodžių prasmę. Supranta artimiausioje aplinkoje vartojamus kitos kalbos žodžius.
	KALBĖJIMAS - Kalba natūraliai, atsižvelgdamas į bendravimo situaciją, išsakydamas savo patirtį, norus, svajones, svarstymus, kalba apie problemų sprendimą, vartoja mandagumo bei vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.), technologinius terminus (mikrofonas, pelė, klaviatūra ir kt.). Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju. Garsiai svarsto savo planuojamos veiklos eigą, praneša apie tai draugui, grupei draugų, visai grupei. Klausinėja apie tai, kas išgirsta, matyta, sugalvota, pajausta. - Pasakoja, kalba apie aplinką, gamtos reiškinius, techniką, įvardydamas įvairias detales, savybes, būsenas, vartodamas naujai išgirstus sudėtingesnės sandaros žodžius. - Kalba taisyklingais sudėtingais sakiniais, vartoja pagrindines kalbos dalis. Išgirsta žodžius, kurie panašiai skamba, bet turi skirtingą reikšmę. Išgirsta pirmą, paskutinį ir žodžio viduryje esančius garsus. Skiria gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos žodžių. - Komentuoja meno kūrinius, atpasakoja pasakas, padavimus, apsakymus, matytus ir girdėtus per įvairias skaitmenines laikmenas (TV, DVD, CD). Kuria ir pasakoja įvairius tekstus, mįsles, humoristines istorijas, deklamuoja savo sukurtus kūrinius, žaidžia prasmingais ir beprasmingais žodžiais, bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis. Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonacijas ir kt.

Vaikų veiksenos

- Klausosi pasakų, sakmių, padavimų, eilėraščių, muzikos įrašų. Dalyvauja pokalbiuose apie ką tik skaitytą tekstą, dialoguose reikšdamas savo mintis ir idėjas.
- Klausosi vaizdingų posakių apie kalbą ir jos reikšmę. Klausosi trumpų pasakaičių. Sudarinėja, kuria žodžius. Pasakoja pagal paveikslėlių seriją. Atpažįsta ir bando įvardinti elementarius simbolius (raides).
- Deklamuoja.
- Žaidžia garsų žaidimus.

RAŠY TINĖS KALBOS SRITIS

Vaiko amžius	Srities pasiekimai
	2-asis žingsnis
2–3 metai	SKAITYMAS

	Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius, piršteliu juos rodo. Pradedą atpažinti jo mėgstamas knygeles, nori, kad jas jam paskaitytų. Kartais knygelę laiko taisyklingai. Reaguoja į skaitomą tekstą. Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius.
	RAŠYMAS
	Įvairiomis rašymo priemonėmis spontaniškai brauko popieriaus lape.
	3-iasis žingsnis
	SKAITYMAS
	Varto knygeles, dėmesį skirdamas ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui, prašydamas paskaityti. Geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina. Pradedą pažinti aplinkoje esančius simbolius.
	RAŠYMAS
	Įvairiomis rašymo priemonėmis kraigloja vertikalias ir horizontalias linijas.
	4-asis žingsnis
	SKAITYMAS
4–6 metai	Domisi skaitymu. Vaizduoja, kad skaito knygą, kuri jam buvo skaityta. Skaito knygelių paveikslėlius, įvardija įvairių objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus. Atkreipia dėmesį į raides, simbolius (grafinius vaizdus) aplinkoje, pradedą jais manipuliuoti įvairioje veikloje.
	RAŠYMAS
	Domisi ne tik įvairiomis rašymo priemonėmis, bet ir galimybe rašyti (kompiuteriu ir kt.). Keverzonėse ir piešiniuose pasirodo realių raidžių elementai ir raidės. Raidėmis ir simboliais (grafiniais vaizdais) pradedą manipuliuoti įvairioje veikloje.
	5-asis žingsnis
	SKAITYMAS
	- Domisi abėcėlės raidėmis. Pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide. Supranta, kad kai kurios raidės turi savo pavadinimą ir specifinę grafinę raišką. Supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę. - Sugalvoja pavadinimus paveikslėliams, knygelėms. Įvardija specifinius skaitomo teksto veikėjų bruožus.
	RAŠYMAS
	- Domisi ir supranta skirtingų spaudinių funkcijas (kalendorius, valgiaraštis, reklama, bukletas ir pan.). - Kopijuoja raides, paprastus žodžius. „Iliustruoja“ pasakas, pasakojimus, istorijas, filmukus, iliustracijose parašydamas nukopijuotas raides, žodžius. Kuria ir gamina rankų darbo knygeles su elementariais nukopijuotais sakiniais, žodžiais, raidėmis. Braižo ir aiškina planus, schemas, grafikus. Bando rašyti raides, pradėdamas savo vardo raidėmis (planšetiniame kompiuteryje rašo savo vardą, trumpus žodelius).
	6-asis žingsnis
	SKAITYMAS

	• Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais, supranta nesudėtingą jų siužetą, klausinėja. Pradedą suprasti ryšį tarp knygos teksto, iliustracijų ir asmeninės patirties. Žino keliolika abėcėlės raidžių. Supranta, kad garsas siejamas su raide, o raidės sudaro žodį. Pradedą skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis. Pažįsta parašytą žodį, kaip atskirų raidžių junginį. • Gali perskaityti užrašus, kuriuos mato gatvėse, pavyzdžiui, parduotuvių, kirpyklų, kavinių pavadinimus.
	RAŠYMAS • Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius. Piešiniuose užrašo atskirų objektų pavadinimus. Įvairiais simboliais bando perteikti informaciją. Planšetiniu kompiuteriu rašo raides, žodžius. Supranta rašymo tikslus.

Vaikų veiksenos

- Kuria pasakas, istorijas, piešia joms iliustracijas ir kuria savo knygeles. Kuria skirtukus knygoms.
- Lankosi mokyklos, Joniškio rajono savivaldybės Jono Avyžiaus bibliotekos Kriukų filiale.
- Dėlioja raidžių korteles. Kopijuoja atskiras raides, žodžius. Rašo savo vardą. Ieško savo vardo raidės grupės aplinkoje, knygose.
- Žaidžia raidžių pažinimo stalo žaidimus.

APLINKOS PAŽINIMO SRITIS

Vaiko amžius	Srities pasiekimai
2–3 metai	2-asis žingsnis • Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje. • Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus, jų atvaizdus. • Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojasi (šukos, šaukštas, nosinaitė). 3-iasis žingsnis • Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo, daržo, lauko), gyvūnų, daiktų, domisi jais. • Skiria atskirus gamtos reiškinius. • Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje. • Pasako savo ir savo šeimos narių vardus. • Dalyvauja prižiūrint augalus ar gyvūnus.
4–6 metai	4-asis žingsnis • Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus (namai, automobiliai, keliai, parduotuvės ir pan.). • Pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena, pavadinimus, savo vardą ir pavardę. • Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. • Pastebi ir nusako aiškiausiai pastebimus gyvūnų ir augalų požymius. • Atpažįsta gamtoje ar paveiksluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, grybus, pasako jų pavadinimus. • Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius, skiria daugiau gamtos reiškinių (rūkas, pūga, šlapdriba). 5-asis žingsnis

	• Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas. • Moka papasakoti apie savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę. Pasako savo gatvės pavadinimą. Įvardija kelis žinomus gimtojo miesto objektus. • Gali savarankiškai nueiti į mokyklos salę, biblioteką, valgyklą. • Atranda buities prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes, noriai mokosi jais naudotis. • Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius, bet ir kai kuriuos laukinius gyvūnus. Samprotauja apie naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus. • Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako, kaip juos naudoti maistui. • Domisi dangaus kūnais, gamtos reiškiniiais, kurių negali pamatyti (ugnikalnių išsiveržimas, žemės drebėjimas, smėlio audra).
	6-asis žingsnis • Pasako tėvų (globėjų, rūpintojų) profesijas, įvardija savo giminaičius, žino savo namų adresą. • Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. • Skiria ir pavadina suaugusiųjų profesijas, darbus ir buitį palengvinančią techniką (prietaisai, transportas, įrenginiai). Samprotauja apie tai, kad gamindami daiktus žmonės įdeda daug darbo, kokių savybių žmogui reikia darbe, kokios yra profesijos. • Domisi, kokie daiktai buvo naudojami seniau, kaip jie pasikeitė. • Papasakoja apie tradicines šventes. • Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir tarp augalų. Samprotauja apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai. • Moka prižiūrėti kambarinius augalus, daržoves; stebi jų augimą.

Vaikų veiksenos

- Piešia save, šeimą, apibrėžia ant popieriaus lakšto gulinčio vaiko, savo plaštakos kontūrus; kartu su tėveliais (globėjais, rūpintojais) sudaro „Šeimos medį“.
- Žaidžia šeimos žaidimus, imituoja tėvelių profesijas, „keliauja“ į jų darbo vietas. Žaidžia kūrybinius-vaidmeninius žaidimus (aerouostas, autobusas, bankas, biblioteka, degalinė, parduotuvė (drabužių, gėlių, žaislų, maisto), gaisrinė, gimtadienis ir pan.). Stebi gamtos reiškinius, kuria „Gamtininko kalendorių“. Su mokytoja kuria elgesio gamtoje taisykles. Rūšiuoja šiukšles grupėje.

SKAIČIAVIMO IR MATAVIMO SRITIS

Vaiko amžius	Srities pasiekimai
	2-asis žingsnis
2–3 metai	SKAIČIAVIMAS
	• Supranta, ką reiškia vienas, dar vienas, du, daug (parodo pirštukais, kiek turi metukų).
	MATAVIMAS
	• Žaisdamas stengiasi rasti reikiamos formos, dydžio ar spalvos daiktą. Nuotraukoje, piešinyje atpažįsta anksčiau matytą daiktą. Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje: paimti didelį, nueiti iki, pažiūrėti į viršų ir pan.
	3-iasis žingsnis
	SKAIČIAVIMAS

	• Skiria žodžius: mažai (vienas, du) ir daug. Paprašytas duoda kitiems po vieną žaislą, daiktą. • Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę. MATAVIMAS • Tapatina daiktus pagal formą, dydį. Suranda tokios pat spalvos (raudonos, mėlynos, geltonos, žalios) daiktus. • Supranta, kad bokštas, kurio viršuje bus didesnės, o apačioje mažesnės kaladėlės, nebus tvirtas. Supranta ir pradeda vartoti daiktams lyginti skirtus žodžius: didelis–mažas, ilgas–trumpas, sunkus–lengvas, storas–plonas, toks pat–ne toks, kitoks, vienodi–skirtingi ir pan.
4-asis žingsnis	
4–6 metai	SKAIČIAVIMAS • Pradedą skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje. Padalina daiktus į grupes po lygiai (po du, tris). Supranta, kad prie daiktų pridedant po vieną jų skaičius grupėje didėja, o paimant po vieną – mažėja. • Pradedą vartoti kelintinius skaitvardžius (pirmas, antras).
	MATAVIMAS • Atpažįsta ir atrenka apskritos (skritulio), keturkampės (keturkampio), kvadratinės (kvadrato) formos daiktus, vienodo dydžio ar spalvos daiktus. Statydamas, konstruodamas, komponuodamas, grupuodamas pradeda atsižvelgti į daikto formą, dydį, spalvą. • Labai skirtingus ir vienodus daiktus palygina pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan. Dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti žodžius: didesnis–mažesnis, ilgesnis–trumpesnis, storesnis–plonesnis, aukštesnis–žemesnis ir pan. Už save didesnius daiktus vadina dideliais, o mažesnius – mažais. • Pradedą skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę, kūno priekį, nugarą. Nurodydamas kryptį (savo kūno atžvilgiu) naudoja žodžius: pirmyn–atgal, kairėn–dešinėn, aukštyn–žemyn. • Paros dalis sieja su savo gyvenimo ritmu. Žino metų laikus ir būdingus jiems požymius.
	5-asis žingsnis
	SKAIČIAVIMAS • Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio ir kitų savybių bei jų padėties erdvėje. Skaičiuoja bent iki 5. Dėliodamas kelis daiktus, sugeba atsakyti į klausimus: Kiek iš viso? Kiek daugiau? Kiek mažiau? • Pastebi, kaip sudaryta daiktų (elementų) seka, geba pratęsti ją 1–2 daiktais (elementais). Pratęsdamas pasikartojančių daiktų ar elementų seką, nebūtinai laikosi tos pačios jos sudarymo logikos (iš pradžių gali imti daiktus ar elementus pagal vieną požymį, vėliau – pagal kitą). Skiria kelintinius skaitvardžius.
	Matavimas • Skiria trikampę, stačiakampę formas. Randa mažai besiskiriančius daiktus. Kalbėdamas apie spalvą, vartoja žodžius „vienos spalvos“, „dvispalvis“. Grupuoja, komponuoja daiktus, atsižvelgdamas į jų spalvą, formą arba dydį. • Palygindamas daiktų dydžius, naudojasi sąlyginiu matu (trečiu daiktu). Kalbėdamas apie atstumą, daiktų ilgį, plotį, aukštį, storį, masę, vartoja žodžius:

	ilgesnis–trumpesnis, siauresnis–platesnis, aukštesnis–žemesnis, lengvesnis–sunkesnis. Supranta, ką reiškia sudėlioti nuo mažiausio iki didžiausio ir atvirkščiai. - Supranta, kad knygos skaitomos iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią. Juda nurodyta kryptimi. Skiria ir žodžiais išreiškia erdvinius daikto santykius su savimi: priešais mane, už manęs, šalia manęs, mano kairėje ir pan. - Pradedą suvokti praeitį, dabartį, ateitį. Skiria sąvokas šiandien, vakar, rytą.
	6-asis žingsnis
	SKAIČIAVIMAS - Susieja daiktų (realių ar pavaizduotų) kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu. Skaičiuoja bent iki 10. Palygina mažai daiktų turinčias grupes pagal kiekį. Supranta ir vartoja žodžius: daugiau (mažiau) vienu, dviem, po lygiai, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis. - Atpažįsta, atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių, formų, spalvų sekas su 2–3 pasikartojančiais elementais. MATAVIMAS - Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą. Klasifikuoja daiktus pagal dydį, formą arba spalvą. - Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojami vienu ar keliais sąlyginiais matais (savo pėda, sprindžiu, trečiu daiktu). Atranda, kad į skirtingos formos daiktus galima sutalpinti tą patį skystų ar birių medžiagų (vandens, smėlio ir kt.) kiekį. - Lygindamas dydžius, vartoja jų skirtumo didumą pabrėžiančius žodžius (šiek tiek didesnis, truputį mažesnis, didžiausias, mažiausias ir kt.). - Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu, sakydamas: į kairę, į dešinę, aukščiau, žemiau, virš, po, šalia, greta, viduryje, tarp, priešais, prie, prieš, paskui, šalia vienas kito, už, tarp, viduje, išorėje ir kt. - Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir pan.).

Vaikų veiksenos

- Žaidžia žaidimus „Parduotuvė“, „Padėk mažiau arba daugiau“, „Gyvi skaičiai“ (susitaria dėl veiksmų, kuriuos reikia atlikti pamačius tam tikrą skaičių) ir pan.
- Modeliuoja figūromis (iš keturių trikampių sudėlioja kvadratą).
- Lipdo geometrines figūras ir konstruoja (namelį, gėlytę ir pan.).
- Matuoja daiktus naudodami žaislines statybines detales, liniuotes, matavimo indus.
- Dėlioja priešingybių paveikslėlius (aukštai–žemai, ant-po, kairėje–dešinėje ir pan.). Sudaro metų laikų ratą.

MENINĖS RAIŠKOS SRITIS

Vaiko amžius	Srities pasiekimai
	2-asis žingsnis
2–3 metai	MUZIKA, ŠOKIS
	Įdėmiai klausosi muzikos ir aplinkos garsų, spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, rankų ir kojų judesiais, mėgdžioja žaidinimų judesius, suaugusiųjų balso intonacijas, muzikos garsus, dviejų-trijų garsų melodijas ar

	daineles. Skambant muzikai ritmiškai ploja, trepsi, tūpčioja, barškina, stuksena koku nors daiktu.
	ŽAIDINIMAI, VAIDYBA Žaidžiant sūpavimo, kykavimo, jodinimo, kutenimo, pirštukų žaidimus bei žaidinimus mėgdžioja įvairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus. Įvairius jausmus, norus rodo judesiais ir veiksmais (pamojuoja, apkabina).
	VIZUALINĖ RAIŠKA - Spontaniškai keverzoja rankų judesių piešinius, juos apžiūrinėja. Džiaugiasi (šūkčioja, krykštauja, mojuoja rankomis) dailės priemonėmis paliekamu pėdsaku ir patiriamais jutimais, siekia pakartoti ir pratęsti įdomią patirtį. - Tyrinėdamas dailės medžiagas ir priemones intuityviai atranda skirtingus veikimo jomis būdus (brauko pirštais, varvina dažus, maigo tešlą).
	3-iasis žingsnis
	MUZIKA, ŠOKIS - Emocingai atliepia klausomus kūrinius (vaikiškas dainas, instrumentinius kūrinius) – šypsosi, džiaugiasi, ploja, trepsi, sėdėdamas sūpuoja kojas ar pan. - Vienas ir kartu su kitais dainuoja 2–4 garsų daineles, palydėdamas jas judesiais. - Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus, jų tekstą imituoja rankų, kūno judesiais (žingsniuoja, bėga, apsisuka). - Apžiūrinėja, tyrinėja ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja kartu su pedagogu. - Kuria, dainuoja vieno aukščio tonu savitus žodžius, ritmuoja vaikiškais instrumentais ir daiktais. - Mėgdžioja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius. - Šoka spontaniškai kurdamas dviejų–trijų natūralių judesių (eina, pritupia, pasisuka ir kt.) seką.
	ŽAIDIMAI, VAIDYBA Žaisdamas su daiktu ar žaislu atlieka matytus veiksmus, judesius. Įvairiai intonuodamas kalba apie tai, ką daro. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus. Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmais vaizduoja siužeto elementus, reiškia savaime kilusias emocijas.
	VIZUALINĖ RAIŠKA - Spontaniškai reiškia emocijas, išpūdžius dailės priemonėmis ir medžiagomis. Piešia įvairias linijas, jas jungia į formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius. Bando ką nors pavaizduoti (mamą, mašiną). Savo abstrakcijose išvelgia daiktus ar įvykius. - Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, tyrinėja įvairius veikimo jomis būdus. Piešdamas, spauduodamas, tapydamas, lipdydamas, konstruodamas labiau mėgaujasi procesu, o ne rezultatu.
4–6 metai	4-asis žingsnis
	MUZIKA Klausydamasis ir tyrinėdamas gamtos garsus, trumpus vokaličius ir instrumentinius kūrinius, judesiais emocingai atliepia jų nuotaiką, tempą bei keliais žodžiais juos apibūdina.

	- Kartu su kitais dainuoja trumpas, aiškaus ritmo, siauro diapazono, laipsniškos melodinės slinkties autorines ir liaudies dainas. Dainavimą palydi ritmiškais judesiais. Tyrinėja savo balso galimybes (dainuoja garsiai, tyliai, aukštai, žemai, greičiau, lėčiau). - Žaidžia įvairių tautų muzikinius žaidimus, atlikdamas kelis nesudėtingus judesius: eina, bėga rateliu, trepsi, ploja, mojuoja, sukasi po vieną ir už parankių. Tyrinėja garso išgavimo būdus kūno, gamtos, įvairiais muzikos instrumentais, jais ritmiškai pritaria suaugusiojo grojimui. - Improvizuoja skanduodamas, plodamas, trepsėdamas, stuksendamas, spontaniškai kuria ritminius, melodinius motyvus savo vardui, žodžiams
	ŠOKIS - Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, augalų vegetacijos, gyvūnų) šokamuosius žaidimus, šoka trijų–keturių natūralių judesių (bėga, sukasi, ritasi ir kt.) šokius. - Šoka spontaniškai kurdamas trijų–keturių natūralių judesių seką.
	ŽAIDIMAI, VAIDYBA Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius. Kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoja. Žaisdamas atsipalaiduoja. Muzikiniuose rateliuose kuria ar savaip perteikia kelis veikėjų vaizduojančius judesius, veiksmus, spontaniškai reiškia emocijas.
	VIZUALINĖ RAIŠKA - Patirtį išreiškia įvairiomis linijomis, jų deriniais, dėmėmis, geometrinėmis ir laisvomis formomis, spalvomis, išgaudamas šiek tiek atpažįstamus vaizdus, objektus, juos įvardija. Kuria spontaniškai, kartais pagal išankstinį sumanymą, kuris darbo eigoje dažnai kinta, „pasimeta“. Kūrybos procesą palydi pasakojimu, komentavimu, gestikuliacija, mimika. - Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, atrasdamas spalvų, linijų, formų, faktūrų įvairovę, turi mėgstamas spalvas. Kuria koliažus, spauduoja įvairiomis priemonėmis, konstruoja, lipdo nesudėtingas formas.
	5-asis žingsnis
	MUZIKA - Balsu, judesiais, pasirinktu muzikos instrumentu spontaniškai improvizuoja, pritaria klausomam vokalinės, instrumentinės muzikos įrašui ar gyvai skambančios muzikos kūriniui. Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius. Atpažįsta kai kurių instrumentų (smuiko, būgno, dūdelės, varpelio) tembrus, girdėtus kūrinius. - Dainuoja vienbalses, dialoginio pobūdžio dainas, jaučia ritmą. Dainuodamas išbando balso skambesį, išmėgina jį įvairioje aplinkoje (grupėje, kieme ir kt.). Stengiasi tiksliau intonuoti, taisyklingiau artikuliuoti (aiškiai tarti balsius, priebalsius, dvibalsius), taisyklingiau stovėti, kvėpuoti. - Ritminiais, melodiniais, gamtos, savo gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams, tyrinėja jų skambėjimo tembrus. - Improvizuodamas balsu, vaikišku muzikos instrumentu kuria ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms, patarlėms. - Šoka sukamuosius (kai sukamasi poroje) ratelius, paprastų žingsnių (paprastasis, aukštas paprastasis, stangrus, pritupiamasis) autorinius ir penkių–šešių natūralių judesių (bėga, sukasi, pašoka ir kt.) šokius.

	Šoka improvizuotai kurdamas penkių–šešių natūralių judesių seką, reaguodamas į muziką, išreišdamas aplinkos vaizdus (gamtos reiškinius, gyvūnus).
	VAIDYBA Vaidindamas stalo, lėlių teatre, vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtoja vyksmą dialogu, monologu, keisdamas balso intonacijas. Išreiškia savo norus, jausmus, mintis, baimes. Susikuria ištisą žaidimo aplinką, panaudodamas daiktus, drabužius, reikmenis. Muzikiniuose žaidimuose ir rateliuose kuria ar savaip perteikia 3–4 veiksmų seką, vaizduojančią augimą, darbus, veikėjų judėjimą, stengiasi perteikti veikėjo nuotaiką.
	VIZUALINĖ RAIŠKA - Savo emocijas, patirtį, įspūdžius išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. Išryškina vaizduojamų objektų bruožus, reikšmingas detales. Objektus vaizduoja ne tokius, kokius mato, o tokius, ką apie juos žino. Kuria pagal išankstinį sumanymą, kuris procese gali kisti. - Eksperimentuoja tapybos, grafikos, mišriomis dailės priemonėmis ir medžiagomis, kuria sudėtingesnius koliažus, trimates formas iš įvairių medžiagų, fotografuoja, piešia skaitmeninėmis priemonėmis (piešimo programomis telefone, kompiuteryje).
	6-asi žingsnis
	MUZIKA - Klausosi įvairaus stiliaus, žanrų muzikos kūrinių ir spalvomis ar piešiniu spontaniškai perteikia kilusius įspūdžius. Tyrinėja girdimos muzikos, triukšmo, tylos panašumus ir skirtumus. Įvardija kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką, skiria kai kuriuos instrumentus. - Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja. Dainuoja trumpas daineles kanonu, įsiklausydamas į savo ir draugų dainavimą. - Melodiniais vaikiškais muzikos instrumentais groja 2–3 garsų melodijas. Pritaria suaugusiojo grojimui, atlikdami muzikines pjeses solo ir orkestre, seka dirigento judesius, stengiasi kartu pradėti ir baigti kūrinėlį. - Improvizuodamas balsu, muzikos instrumentu kuria melodiją trumpam tekstui, paveikslui. Žaidžia muzikinius dialogus, kuria judesius kontrastingo pobūdžio muzikai.
	ŠOKIS - Šoka sudėtingesnius ratelius (tiltelių, grandinėlių), paprastųjų ir bėgamųjų (paprastasis bėgamasis, aukštasis bėgamasis, liaunas, smulkus bėgamasis) žingsnių autorinius ir natūralių judesių šokius. - Šoka improvizuotai kurdamas septynių–aštuonių natūralių judesių seką, perteikdamas trumpą siužetą ar pasirinktą nuotaiką, išreišdamas erdvės (aukštai–žemai) ir laiko (greitai–lėtai) elementus.
	VAIDYBA Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją, improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes, fizinius veiksmus, atskleidžia jų norus, emocijas būsenas. Tiksliai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką. Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius perteikia veikėjo mintis, emocijas.

	VIZUALINĖ RAIŠKA • Detalesniais, įtaigiais dailės darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas, įvykius. Vaizdus papildo grafiniais ženklais (raidėmis, skaičiais, žodžiais ir kt.). Kuria pagal išankstinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. • Skirtingiems sumanymams įgyvendinti dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis.
--	--

Vaikų veiksenos

- Klausosi muzikinių kūrinių ar fragmentų.
- Išklausus muzikos, pasakoja vaizdinius arba įvardija instrumentus.
- Domisi muzikinių kūrinių atlikėjų grupėmis.
- Muziką išreiškia judesiu. Dainuoja, šoka ratelius. Mėgdžioja gamtos garsus. Išbando įvairius garso išgavimo būdus, gaminasi barškučius (į dėžutę įberia kruopų, žirnių ar pan.).
- Šoka panaudodamas pristatomąjį žingsnelį, apsisukimo elementus ir pan.
- Kuria „savo dainelę“, „savo šokį“.
- Kuria ritmą atsitiktiniais daiktais, bei panaudodamas muzikinius instrumentus.
- „Dainuoja savo vardą“.
- Žaidžia improvizuotą koncertą grupėje.
- Dalyvauja mokyklos, darželio šventėse.

ESTETINIO SUVOKIMO SRITIS

Vaiko amžius	Srities pasiekimai
2–3 metai	2-asis žingsnis • Skirtingai reaguoja girdėdamas besikeičiančių intonacijų suaugusiojo kalbinimą, muzikos garsus, matydamas gražius gamtos bei aplinkos daiktus ar vaizdus, spalvingas knygių iliustracijas, šokančius ir vaidinančius vaikus ar suaugusiuosius. Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka. 3-iasis žingsnis • Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius. • Emocingai reaguoja girdėdamas darnų garsų, intonacijų, žodžių sąskambį, žiūrinėdamas savo ir kitų piešinėlius, spalvingas knygių iliustracijas, žaislus, džiaugdamasis savo puošnia apranga. • Paklaustas pasako, ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, šokis, vaidinimas, dailės darbelis.
4–6 metai	4-asis žingsnis • Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti, gražiai atrodyti. • Skirtingai reaguoja (ramiai ar emocingai) klausydamas ir stebėdamas skirtingo pobūdžio, kontrastingus meno kūrinius, aplinką. • Keliais žodžiais ar sakiniais pasako savo išpūdžius apie klausytą muziką, dainelę, eilėraštį, pasaką, matytą šokį, vaidinimą, dailės kūrinį, knygių

	ilustracijas, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius, pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales. Reaguoja į kitų nuomonę.
	5-asis žingsnis - Mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrasi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais. Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais. - Pastebi kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus). Pasako, kaip jautėsi ir ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas. - Dalijasi išpūdžiais po koncertų, spektaklių, parodų, renginių lankymo. Pasako savo nuomonę apie muzikos kūrinių, dainelę, šokį, vaidinimą, dailės darbelį, aplinką, drabužį, tautodailės ornamentais papuoštus daiktus.
	6-asis žingsnis - Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti, piešti, konstruoti. Gėrasi ir grožisi savo menine kūryba. - Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius ir pasako, kas jam gražu. Palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasako vieną kitą argumentą, kodėl gražu. - Pasakoja išpūdžius apie muzikos, vaidinimo, šokio siužetą, matytus dailės, tautodailės kūrinius, vaizduojamus įvykius, veikėjus, nuotaiką, kilsius vaizdinius. Plačiau papasakoja, ką sukūrė, kaip pats bei kiti dainavo, grojo, šoko, vaidino, piešė.

Vaikų veiksenos

- Dalyvauja įstaigoje organizuojamuose renginiuose (Kalėdų, Rudenėlio šventėje, Advento vakaronėje ir kt.); miestelio, rajono, respublikos renginiuose.
- Klausosi gyvai atliekamos profesionalios muzikos (kviestiniai svečiai).
- Varto liaudies meno knygas, apžiūri tautodailės darbus.
- Piešia ir emociškai komentuoja savo piešinius.
- Lankosi spektakliuose, koncertuose. Gamina proginis atvirukus, įvairius darbelius, kompozicijas sau, tėvams (globėjams, rūpintojams), draugams.

INICIATYVUMO IR ATKAKLUMO SRITIS

Vaiko amžius	Srities pasiekimai
2–3 metai	2-asis žingsnis - Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia, daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksmą, kartoja tai, kas pavyko. Judesį, veiksmą ar garsą gali pakartoti tuoj pat, po kelių valandų, dienų, todėl savarankiškai modeliuoja kelis judesius ar veiksmus į vieną seką. Trumpam atitraukus dėmesį vėl sugrįžta prie ankstesnės veiklos. - Pats noriai mokosi iš tų, su kuriais jaučiasi saugus. - Veiksmiais ir atskirais žodžiais reiškia norus, veda suaugusįjį prie dominančių daiktų. Protestuoja, reiškia nepasitenkinimą, negalėdamas įveikti kliūties.
	3-iasis žingsnis

	- Nuolat energingai žaidžia, ką nors veikia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą, pasirenka vieną iš kelių daiktų, sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą. - Mėgsta išbandyti suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą. - Ekspresyviai reiškia savo norus, sako „ne“.
4–6 metai	4-asis žingsnis - Dažniausiai pats pasirenka ir kurį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. - Kviečiant, sudominant įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei. - Susidūręs su kliūtimi arba nesėkme, bando ką nors daryti kitaip arba laukia suaugusiojo pagalbos. Siekia savarankiškumo, bet vis dar laukia suaugusiųjų paskatinimo, padrąsinimo.
	5-asis žingsnis - Pats pasirenka ir ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. - Lengviau pereina nuo paties pasirinktos prie suaugusiojo jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei pasiūlytos veiklos. Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradingai, savaip, savarankiškai. - Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.
	6-asis žingsnis - Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną, kelias dienas. - Susidomėjęs ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei pasiūlytą veiklą, siūlo vaikams ir suaugusiajam įsitraukti į jo paties sugalvotą veiklą. - Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepasisėkus bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusįjį.

Vaikų veiksenos

- Aktyviai dalyvauja ryto veikloje.
- Piešia „Mano diena“.
- Sprendžia sudarytas problemines situacijas, teikia pasiūlymus.

TYRINĖJIMO SRITIS

Vaiko amžius	Srities pasiekimai
2–3 metai	2-asis žingsnis - Stengiasi išbandyti žaislus ar daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui, rodo kitiems, ką pavyko padaryti. - Mėgsta žaisti slėpynių. Patikusį veiksmažodį prašo pakartoti daug kartų.
	3-iasis žingsnis Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta.
4–6 metai	4-asis žingsnis

	• Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškina, kodėl pasirinko. • Žaisdamas tyrinėja, išbando daiktus bei medžiagas (plaukia ar skęsta, rieda ar sukasi ratu, tinka daiktai vienas prie kito, ar ne ir pan.).
	5-asis žingsnis • Geba suvokti ryšį tarp to, kaip daiktas padarytas ir jo paskirties (ratai yra apvalūs, nes mašinos paskirtis yra judėti). • Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. Suvokia medžiagos, iš kurios padarytas daiktas, pasirinkimo tikslumą (kodėl mašinos korpusas iš metalo, o padangos iš gumos). • Paaiškina, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai, stengiasi taip daryti. • Išskiria akivaizdžius daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų bruožus, savybes, kalbėdami apie tai kartais susieja skirtingus pastebėjimus.
	6-asis žingsnis • Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, noriai atlieka paprastus bandymus, tyrinėja, iš kokių medžiagų padaryti daiktai, kur jie naudojami. • Samprotauja apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas, ką dar galima būtų tyrinėti. • Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse. • Aktyviai tyrinėdami aplinką demonstruoja vis didėjančią kūno kontrolę, tinkamai pasitelkia visus pojūčius, savo galimybėms išplėsti pasitelkia įrankius ir kitas priemones (lupą, mikroskopą). • Su suaugusiaisiais ar kitais vaikais aptaria nesudėtingų stebėjimų, bandymų ar konstravimo planus, numato rezultata, mokosi pavaizduoti juos nesudėtingose lentelėse, diagramose, išradimai, kūrybiškai pristato savo tyrinėjimus ir kitus darbus. • Stebėdamas fotografijas aiškinasi, kuo yra panašūs su savo artimaisiais, kuo skiriasi nuo jų. • Lygina daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, atsižvelgdamas į savybes, juos tiksliai grupuoja ir klasifikuoja.

Vaikų veiksenos

- Tyrinėja daiktus ant šviesos stalo.
- Atlieka įvairius bandymus, stebi jų procesą.
- Mokosi fiksuoti pastebėjimus, pildyti fiksavimo lenteles.
- Grupėje augina gėlyno, daržo augalus ir stebi, kaip jie keičiasi. Dalyvauja „Žaliosios palangės“ konkurse.
- Piešia, konstruoja įsivaizduojamus daiktus.
- Dalyvauja artimiausios aplinkos išvykose.

PROBLEMŲ SPRENDIMO SRITIS

Vaiko amžius	Srities pasiekimai
2–3 metai	2-asis žingsnis

	- Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus. - Nepavykus įveikti kliūtis, meta veiklą arba laukia pagalbos.
	3-iasis žingsnis - Drąsiai imasi sudėtingos veiklos, atkakliai, keisdamas veikimo būdus bando ją atlikti pats, stebi savo veiksmų pasekmes. - Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūtis, prašo pagalbos arba meta veiklą.
	4-asis žingsnis - Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. - Nori ją įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus. - Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisėkus prašo suaugusiojo pagalbos.
4–6 metai	5-asis žingsnis - Retsykais pats ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando įveikti sutiktus sunkumus. - Ieško tinkamų sprendimų, tariai su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. - Nepasisėkus samprotauja, ką galima daryti toliau, kitaip arba prašo suaugusiojo pagalbos.
	6-asis žingsnis - Atpažįsta, su koku sunkumu ar problema susidūrė. - Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, tariai su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų. - Nepasisėkus bando kelis kartus, ieškodamas vis kitos išeities arba prašo kito vaiko ar suaugusiojo pagalbos.

Vaikų veiksenos

- Išbando naujus žaidimus, dėlionės, sudėtingesnes veiklas.
- Probleminių klausimų kėlimas ir analizavimas („Kas atsitiko?“, „Kaip Tu jautiesi?“).
- Diskutuoja, ką galima daryti susidarius probleminėms situacijoms.
- Žiūri animacinius filmukus apie įvairių personažų poelgius.
- Pasakoja pagal paveikslus (komentuoja problemines situacijas, jų pasekmes). Ieško paveikslėliuose skirtumų.

KŪRYBIŠKUMO SRITIS

Vaiko amžius	Srities pasiekimai
2–3 metai	2-asis žingsnis - Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais. - Atranda naujus veiksmus (tapyti ant veidrodžio, ridenti, nardinti į vandenį ir kt.) ir taiko juos daiktų tyrinėjimui.
	3-asis žingsnis

	• Atranda vis naujus dalykus artimiausioje įprastoje aplinkoje. • Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus.
4–6 metai	4-asis žingsnis • Išvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes. • Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas. • Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų.
	5-asis žingsnis • Klausinėja, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus. • Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį. • Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. Lengvai sugalvoja, keičia, pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus. • Džiaugiasi savitu veikimo procesu ir rezultatu.
	6-asis žingsnis • Nori atlikti ir suprasti vis daugiau naujų, nežinomų dalykų. • Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, įsivaizduoja, fantazuoja. • Ieško atsakymų, naujų idėjų, netikėtų sprendimų, neįprastų medžiagų, priemonių, atlikimo variantų, lengvai, greitai keičia, pertvarko, pritaiko, siekia savito rezultato. • Drąsiai, savitai eksperimentuoja, nebijo suklysti, daryti kitaip.

Vaikų veiksenos

- Eksperimentuoja ant balto ir spalvoto (sausio ir šlapio), įvairaus formato, dydžio popieriaus pirštu, teptuku, šiaudeliu, trintuku, kamštelio, sagute.
- Dailės priemonėmis reiškia savo literatūrinius, muzikos kūrinio ar kitokius meninius įspūdžius.
- Aplikuoja iš skirtingo šiurkštumo, storumo, įvairių spalvų popieriaus, buityje nereikalingų laikraščių, tapetų, folijos ir kt.
- Gamina, atvirukus, kvietimus, knygeles, dovanėles draugams, šeimos nariams.
- Dalyvauja meniniuose projektuose.

MOKĖJIMO MOKYTIS SRITIS

Vaiko amžius	Srities pasiekimai
2–3 metai	2-asis žingsnis • Nori naujų įspūdžių, todėl aktyviai domisi aplinkos daiktais, juda, norėdamas paimti, pasiekti, išbandyti žaislus ar daiktus. Stebi ir mėgdžioja, klausia. • Patraukia, pastumia, paridena, įdeda daiktus ir stebi, kas vyksta, bando pakartoti pavykusį veiksmą. Stebi, mėgdžioja, klausia.
	3-asis žingsnis • Veikia spontaniškai ir tikėdamasis tam tikro rezultato.

	- Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus. - Džiaugiasi tuo, ko išmoko.
4–6 metai	4-asis žingsnis - Pasako, parodo, ką nori išmokti. - Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo žaidimų ir veiklos idėjas, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius. - Pasako, ką veikė ir ką išmoko.
	5-asis žingsnis - Norėdamas ką nors išmokti, pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja. - Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klauso, ką sako kiti, pasitiksina. - Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau, spėlioja, kas atsitiks, jeigu...
	6-asis žingsnis - Kalba apie tai, ką norėtų išmokti, ką darys, kad išmokytų, numato, ką veiks toliau, kai išmoks. Laiko save tikru mokiniu, atradėju. - Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą išskeldamas ir sprenddamas problemas. Išsiaiškina, kokios informacijos reikia, randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose (enciklopedijose, žinyuose). Siūlo ir jungia idėjas bei strategijas joms įgyvendinti. - Pasako, ką jau išmoko, ko dar mokosi, paaiškina, kaip mokėsi, kaip mokysis toliau.

Vaikų veiksenos

- Dėlioja dėlionės, stato namus, konstruoja, išardo, sugriauna ir stebi, kas atsitinka. Stebi, kaip tai daro kiti ir stengiasi pakartoti.
- Pasakoja apie tai ką veikė per dieną ir ko išmoko, pasako ko nori išmokti. Įsitraukia į mokymąsi žaisdamas, konstruodamas, piešdamas, lipdydamas, pilstydamas, grupuodamas daiktus.

V SKYRIUS UGDYMO(SI) PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Siekiant programoje numatyto tikslo, itin svarbus vaidmuo tenka vaiko pasiekimų vertinimui. Pasiekimų vertinimas skirtas:

- pažinti vaiką ir jo individualybę;
- išsiaiškinti kiekvieno vaiko poreikius ir galimybes;
- nustatyti pasiekimų lygį ir daromą pažangą;
- padėti vaikui pačiam susivokti, kas jam sekasi gerai ir kur reikia pagalbos;
- informuoti tėvus (globėjus, rūpintojus) ir siekti bendradarbiavimo;
- patatyti ir įvertinti savo darbo veiksmingumą.

Vaiko pasiekimai ir pažanga stebimi ir fiksuojami pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) pasiekimų vertinimo tvarkos aprašą, kuriame išdėstyta aštuoniolika vaiko ugdymosi pasiekimų sričių su esminėmis nuostatomis ir gebėjimais, kuriuos vaikas įgyja iki šešerių metų. Pasiekimai vertinami 2 kartus per metus (spalį, gegužę). Kiekviena ugdymo(si) sritis vertinama atitinkamu žingsniu, pildoma pasiekimų lentelė, kuri leidžia individualizuoti ugdymą bei atkreipti dėmesį į vaiko ugdymo(si) gebėjimus bei sunkumus.

Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo metodai:

- pokalbis su vaiko tėvais (globėjais, rūpintojais), siekiant išsiaiškinti tėvų (globėjų, rūpintojų) lūkesčius dėl vaiko ugdymo(si) ir sužinoti nuomonę apie vaiko pasiekimus ir pažangą;
- pokalbis su vaiku, siekiant išsiaiškinti, kaip vaikas gali išsakyti savo mintis, požiūrius, išgirsti komentarus apie savo ar kito vaiko veiklą;
- stebėjimas – pagrindinis vaiko pažinimo būdas, kurį taiko įstaigos pedagogai.

Vaikų darbai ir analizės segamos į atskirus aplankalus, skirtus kiekvienam ugdytiniui. Aplankė surinkta medžiaga leidžia pastebėti vaiko pasiekimus pagal ugdomas pasiekimų sritis. Aplanką sudaro dailės darbai, žodinė kūryba, rašytinės kalbos pavyzdžiai.

VI SKYRIUS LITERATŪRA

1. Adaškevičienė E., Vaikų fizinės sveikatos ir kūno kultūros ugdymas, Klaipėda: KUL, 2004.
 2. Grinevičienė N., Vaikystės žaidimai, Kaunas: Šviesa, 2002.
 3. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, Klaipėda: Baltic Printing House, 2014.
 4. Katinienė A., Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje, Vilnius: Kronta, 1998.
 5. Lietuvių liaudies rateliai, žaidimai, šokiai, sud. A. Katinienė, Vilnius: Lietuvos liaudies kultūros centras, 1998.
 6. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti, Vilnius, 2015.
 7. Lansbergienė A., Augame kartu. Ruduo, Vilnius: Tyto Alba, 2008.
 8. Lansbergienė A., Augame kartu. Žiema, Vilnius: Tyto Alba, 2008.
 9. Szarkowicz D., Stebėjimas ir refleksija vaikystėje, Klaipėda: Žemaitijos spauda, 2010.
-